

Baha

Ang natural nga paglapaw sang tubig sa iya gina-agyan katulad sang sapa, suba, kag dagat.

ANO ANG DAPAT UBRAHON?

ANTES ANG BAHA	SAMTANG MAY BAHA	MATAPOS ANG BAHA
<p>Hibalua ang sitwasyon sang pagbaha sa imo nga lugar kag paagi sa pagmonitor sa kundisyon sa panahon kag pakipaghinun-anon sa barangay/munisipyo nahanungod sa flood hazard maps sang MGB, ang mga dapat ubrahon sa pagsaylo (evacuation protocols), kag sistema sa timprano nga pagpatimaan antes matabo ang baha.</p>	<p>Kung maglab-ot na ang tubig-baha sa inyo balay antes pa kamo makahalin, magsaylo sa mas mataas nga lugar. Siguraduhon nga matinlu-an ang parte sang lawas nga nakatandog ukon nakaubog sa tubig-baha nga nagadala sang higku nga ginahalinan sang masakit ukon basi makahililo.</p>	<p>Indi magbalik sa balay nga gina-istaran ukon mga lugar nga gindeklarar nga delikado asta indi pag-ideklarar sang awtoridad nga luwas na kag pwede na makabalik sa nabahaan nga lugar. Ginasigurado man nga ang inyo presensiya indi makasablag sa rescue operations.</p>

<p>Siguraduhon nga may naka-preparar nga “Go Bag” nga nagaunod sang inyo kinahanglananon sa emerhensiya tulad sang First Aid Kits, simple nga pagkaon nga sarang na dayon makaon (ready-to-eat), malimpiyo nga ilimnon tubig, kag gamit sa komunikasyon (radio, cellphones, etc.), kag mga importante nga dokumento.</p>	<p>Indi magtabok sa sa mga nabahaan nga lugar biskan manabaw lang ang tubig. Sarang makatumba sang tawo ang pwera sang nagaragasa nga tubig-baha. Delikado man ang mga natumba nga poste kag electric lines nga sarang makakuryente sa tawo.</p>	<p>Indi pagpaandaron ang main power switch sang kuryente sa inyo balay kung wala pa ma-inspeksiyon sang electrician. Dapat man inspeksiyunon ang inyo balay kung may mga litik kag guba matapos ang baha.</p>
<p>Siguraduhon nga matinlo ang mga ginaagyan sang tubig tulad sang kanal, sapa, kag suba para diretso/tayuyong ang pag-ilig sang tubig.</p>	<p>Sundon ang mga panugyan kag direksiyon sang lokal nga opisyal sa pagbakwit kag paghalin sa inyo nabahaan nga lugar kag magbulig man sa kasilingan nga nagakinahanglan sang bulig. Sunda ang mga patakaran sang evacuation center.</p>	<p>Magbantay kag mag-alignat sa imo palibot. Ipahibalo sa awtoridad kung may mga naguba nga koneksiyon sang kuryente, water pipes kag iban pa nga kagamitan.</p>

<p>Makig-angot sa mga miyembro sang pamilya, paryente kag kaabyanan sa iban nga lugar nga sarang ma-kontak kag makabulig sa inyo pamilya samtang nagabaha sa inyo lugar.</p>	<p>Likawan ang mga lugar nga malapit sa mga ginaagyan, ginapunduhan kag ginatipunan sang tubig (bodies of water) nga sa diin madasig ang pagbaha (flashflood). Bantayi kun may naguba nga dam sa uluhan sang suba kag kun may mabaskog nga pag-ulan didto.</p>	<p>Magkonsulta dayon sa pinakalapit nga sentro ukon health center kung may ara nga mabatyagan nga sintomas sang mga masakit nga dala sang baha katulad sang leptospirosis, typhoid fever, cholera kag iban pa.</p>
<p>Taguon/iplastar ang mga de-kuryente nga gamit kag importante nga mga dokumento sa mataas nga lugar sang inyo balay nga indi malab-ot sang tubig baha.</p>	<p>Isira ang tanan nga main switch sang tubig, kuryente, gas, telepono, internet kag iban pa nga gamit antes magbakwit/maghalin.</p>	<p>Ulaon ang mga tubi nga natipon sa mga kolon, kaldero, lata, kariton kag iban pa nga gamit nga nagasupot ang tubig para indi pagpamugaran/pagtiniran sang mga lamok. Tinlu-an sang mayo ang mga lugar kag gamit nga nahuluman sa tubig-baha.</p>

**Department of Environment and Natural Resources
MINES AND GEOSCIENCES BUREAU**

Kun may maobserbahan nga senyales sa posible nga pagkatabo sang landslide samtang mabaskog kag madugay ang ulan, ipahibalo dayon sa lokal nga opisyal ukon sa MGB sa masunod nga mga email addresses kag numero sa telepono:
central@mgb.gov.ph | geology@mgb.gov.ph | mgbro6iloilo@gmail.com | (033) 508-8029

Mahimo man makita kag makuha ang mga MGB Rain-Induced Landslide and Flood Susceptibility Maps sa: (mgb.gov.ph) | (hazardhunter.georisk.gov.ph)